

Aan:

de gemeenteraden en colleges uit de regio Arnhem-Nijmegen,
cc RES procesregisseur Nicole Olland en projectleider Rijk van Voskuilen

Datum:

23 juli 2019

Betreft:

Reactie op de startnotitie RES Arnhem-Nijmegen van de gezamenlijke energiecoöperaties uit de regio Arnhem-Nijmegen

Geacht College en gemeenteraad,

Allereerst willen wij u complimenteren met de voortvarende wijze waarop de regio Arnhem-Nijmegen de RES oppakt en met de open en transparante wijze waarop het RES projectteam ons informeert over de te nemen stappen. Hiervoor dank. Ook waarderen wij het dat u de ambitie voor de regio op 55% CO₂ reductie in 2030 als uitgangspunt neemt. Dit is ook in lijn met de ambitie van de provincie Gelderland. Deze ambitie moet dan nog wel vertaald worden naar duurzame opwek elektriciteit en naar verduurzaming warmtevraag van woningen en bedrijven.

Reactie concept startnotitie RES Regio Arnhem Nijmegen

We hebben met grote belangstelling de concept startnotitie RES Regionale Energiestrategie Arnhem Nijmegen gelezen en brengen naar aanleiding hiervan graag een aantal punten onder uw aandacht.

Vertegenwoordiging

Wij in de regio Arnhem-Nijmegen stellen een RES op die past bij de regio, namelijk “Van, voor en door de regio”. Zo staat te lezen in de concept startnotitie RES. Dit houdt naar onze mening in dat niet alleen overheden en Alliander in de regiegroep vertegenwoordigd zijn, maar ook de in de regio samenwerkende Energiecoöperaties. Wij als energiecoöperaties staan immers mede aan de lat om de ambitie van minimaal 50% eigendoms participatie bij duurzame opwekprojecten waar te maken. Daarbij kunnen we een essentiële rol spelen bij het realiseren van draagvlak/acceptatie en het wegnemen van weerstand en nog belangrijker: daadwerkelijk bijdragen aan het ontwikkelen van projecten en het ondersteunen van initiatieven ‘van, voor en door de regio’. Zie de positieve voorbeelden in onze regio, zoals bijvoorbeeld Windpark Nijmegen-Betuwe langs de A15, het windpark Koningspleij in wording langs de Pleijroute, of de zonneakker omgeven door een dichte struweelhaag bij zorgboerderij De Hagert in Leur, en het Drijvend Zonnepark Lingewaard. In bv. de regio Midden-Brabant en Food Valley is een vertegenwoordiger van de energiecoöperaties onderdeel van de stuurgroep respectievelijk stakeholderoverleg, omdat de RES sterker kan worden door actieve deelname van de energiecoöperaties.

Naar ons idee zijn in de inrichting van de RES-organisatie, met daarin centraal gesteld de regiegroep en werkorganisatie, de stakeholders onvoldoende aangehaakt. Energiecoöperaties, maar ook bedrijven, natuur-, milieu- en landschapsorganisaties worden uitgenodigd voor de ateliers, maar dat is onvoldoende om te komen tot een maatschappelijk breed gedragen RES.

We vragen daarom om een rol in of rond de kern van de RES-organisatie, bv. in de regiegroep of in een stakeholderoverleg en geven graag ter overweging ook andere stakeholders op een dergelijke manier in het proces te betrekken om aan de credo's ‘Samen met de samenleving’ en ‘Van, voor en door de regio’ echt invulling te geven. Zie bijvoorbeeld vormen als het stakeholderoverleg in RES Food Valley.

Samen met de samenleving

“Samen met de samenleving” is het mooie credo in de startnotitie: “In de uitvoering van de energietransitie streven we naar een optimale (financiële) participatie vanuit de samenleving, waarbij goed wordt gekeken naar een eerlijke verdeling van lusten en lasten, met name ook voor omwonenden”. In het concept Klimaatakkoord (C5.5) is dit veel concreter uitgewerkt in zowel procesparticipatie (participatiewaai) en omgevingsparticipatie waarbij wordt gestreefd naar 50% eigendom van de lokale omgeving (burgers en bedrijven). *Graag zien we proces- en omgevingsparticipatie (waaronder financiële participatie) opgenomen als uitgangspunt in deze startnotitie.*

In de startnotitie wordt overigens opgemerkt dat de gedachte van een Omgevingsfonds wordt meegenomen in het proces. Een Omgevingsfonds is een van de mogelijke middelen uit de participatiewaai. Als het wordt ingezet, zijn daar bepaalde richtlijnen voor. Het kan ook voorkomen dat een Omgevingsfonds niet het beste past. *Graag zien wij het Omgevingsfonds benoemd als voorbeeld of als een van de mogelijke middelen voor participatie / delen van lusten en lasten.*

Wat vinden we als regio belangrijk

Het nauw samenwerken met organisaties zoals de onze is een belangrijke voorwaarde én kans bij deze ‘energietransitie als opgave van ons allemaal’. Het bevorderen van bewustwording en maatschappelijke acceptatie is niet alleen een taak van de gezamenlijke overheden, maar vraagt bredere inbedding. Wanneer het in onze regio lukt om de *opgave én strategie* van ons allemaal te laten zijn, komen we verder in de uitvoering en pakken we kansen om te zorgen voor meer regionale en maatschappelijke meerwaarde. Dit vraagt om niet-vrijblijvende betrokkenheid in het hele proces.

In de startnotitie is opgenomen: “Iedere bestuurder in de RES werkt in een eigen omgeving met de daarbij behorende gevoeligheden en structuren. Het is dan ook aan de bestuurder (wethouder, gedeputeerde, heemraad) om te bepalen op welke wijze de RES wordt besproken in de Raad, Provinciale Staten of Algemeen Bestuur en om te bepalen hoe en wanneer inwoners worden betrokken.” Met name het feit dat bestuurders de vrijheid krijgen om zelf te bepalen hoe en wanneer inwoners worden betrokken vinden we veel te vrijblijvend. De aanpak van gemeenten en/of projectontwikkelaars zorgt er in voorkomende gevallen voor dat een proces van acceptatie en draagvlak wordt gefrustreerd. In veel gevallen worden energievoöperaties en andere stakeholders te laat in het proces betrokken. Met name de start van het proces is essentieel! Hierbij willen en kunnen de energievoöperaties een belangrijke rol spelen. Voor ons zelf als coöperaties ligt hier een rol om de partijen zelf op te zoeken zodra een projectinitiatief bekend is. Anderzijds kunnen gemeentes hierin faciliteren door betrokkenen vroegtijdig met elkaar in contact te brengen. *Ons advies en aanbod is: maak daar gebruik van!* (Zie ook ‘Handreiking: Wind- en zonneparken realiseren samen met inwoners’¹)

Graag zien wij in de startnotitie en het RES-proces ook een verkenning van de randvoorwaarden en besliscriteria, die wij als regio belangrijk vinden bij het uitvoeren van het uiteindelijke bod, opgenomen. Denk bv. aan randvoorwaarden als

- *streven naar zo groot mogelijke bijdrage aan de regionale (provinciale) economie, procesparticipatie vanaf het begin, ook als het gaat over hoe passen energieprojecten in de ruimte of het landschap (zie ook de handreiking van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE)²),*

¹ <https://www.gnmf.nl/wp-content/uploads/2019/07/Handreiking-zon-en-wind.pdf> en https://www.geldersenergieakkoord.nl/images/uploads/20181108_Tien-voor-wind-en-zon-in-Gelderland-1.pdf

²

<https://www.cultureelerfgoed.nl/binaries/cultureelerfgoed/documenten/publicaties/2019/01/01/landschap>

kijken naar functiecombinaties of koppelkansen bijvoorbeeld met klimaatadaptatie, biodiversiteit, recreatie, landbouw, waterberging, etc.,

- *invulling geven aan maximale besparing en het verkennen van innovatieve technieken en toepassingen.*
- *heldere randvoorwaarden voor ontwikkeling om te voorkomen dat ontwikkelaars met grondposities met hun werkwijze voorbij gaan aan de regionale belangen.*

Nog mooier zou het zijn wanneer het ons als regio lukt een visie op onze regionale energietransitie te vormen.

Graag geven wij u ook nog de volgende opmerkingen mee:

De opgave en de zoekgebieden

Graag krijgen we op korte termijn duidelijkheid wat globaal de regionale opgave is en hoe deze is berekend, en hoe we deze voor 2030 gaan verduurzamen. Het is naar onze mening raadzaam een helder en gezamenlijk beeld te hebben van deze opgave en hiermee rekening te houden.

De RES moet aangeven welke concrete zoekgebieden in de regio geschikt zijn voor de opwek van hernieuwbare energie op land inclusief potentiële opbrengst in TJ's/MWh, hoe de warmtevraag en het warmteaanbod in de regio wordt verdeeld en wat de daarvoor benodigde opslag en energie-infrastructuur is. Juist op dit vlak kunnen we vanuit onze expertise en onze lokale geworteldheid een belangrijke bijdrage leveren. Daarnaast kunnen we ook de koppeling maken richting de uitvoeringsfase. In onze regio zijn al diverse sterke, ervaren coöperaties en een aantal jonge, groeiende energiecoöperaties. De energiecoöperaties werken samen met Energie Samen (landelijk) en Energie Samen Gelderland (provincie) en kunnen gebruik maken van de ontwikkelkracht van onder andere de coöperatieve ontwikkelaars Energie Samen (landelijk, voorheen RescoopNL) en Stichting Wiek-II (regionaal): Expertise, ervaringen en ook technische innovaties worden snel gedeeld. De energiecoöperaties zijn in staat om vanuit de insteek van reëel handelingsperspectief – verbonden met eigen belang van burgers en bedrijven – projecten mogelijk te maken, die ook passend zijn en/of rekening houden met omgeving. Projecten op het gebied van opwek, warmte, maar ook op andere terreinen van de energietransitie.

Grootschalige én kleinschalige opwek

Om als regio uiting te geven aan onze verregaande ambitie, vormt het verminderen van de CO₂-uitstoot met 55% in 2030 het uitgangspunt zoals afgesproken in het Gelders Energie Akkoord (GEA) en staat te lezen in de concept RES. We willen u er op wijzen dat in het voorlopig Klimaatakkoord een ambitie is afgesproken van 49% en dat deze is vertaald naar Hernieuwbaar op land van 35 TWh aan grootschalige opwek. Dit zou ertoe kunnen leiden dat een eventuele extra grootschalige opwek in de regio Arnhem-Nijmegen leidt tot juist een lager ambitieniveau in andere regio's. Immers alle regionale opwek bij elkaar opgeteld hoeft niet meer te bedragen dan 35 TWh. Omdat er echter naast de 35 TWh grootschalig ook nog een ambitie ligt van kleinschalige opwek (tot 15 kW), stellen we voor om de extra ambitie (van 49 naar 55%) vooral te zoeken in kleinschalige opwek (zon-PV), bijvoorbeeld op (bedrijfs)daken. Voor burgers die geconfronteerd worden met windmolens of zonnenvelden in hun achtertuin is het moeilijk uit te leggen dat zij dit voor het algemeen belang moeten accepteren, terwijl voor de hand liggende opties als zon op bedrijfsdaken en waterkracht juist achterwege blijven.

Maximale besparing

Inzet op maximale besparing is niet zozeer een doelstelling van de RES, maar wel een belangrijk uitgangspunt. Maximale besparing gaat echter niet vanzelf. Ook op dit punt kan goed lokaal en regionaal worden samengewerkt en meerwaarde worden bereikt. Wij willen u graag vragen dit punt in het vizier te houden, in het lokaal en regionaal beleid en in relatie tot de RES.

Hopelijk accepteert u ons aanbod en onze suggesties.

Met vriendelijke groeten,

Energiecoöperaties Regio Arnhem-Nijmegen

De volgende energiecoöperaties onderschrijven deze brief:

Energiecoöperatie Heumen

Coöperatie WindpowerNijmegen

Rijn en IJssel Energiecoöperatie

Coöperatie WatBeters (Overbetuwe)

Coöperatie EnergieVoorVier (Beuningen)

Energiecoöperatie Leur (Wijchen)

Coöperatie i.o. Peperbus Energie (Zevenaar)

Coöperatie ValleiEnergie (Renkum)

Coöperatie Energierijck Berg en Dal

Coöperatie Lingewaard Energie

en daarnaast Stichting Groene Allianties de Liemers en Stichting Wiek-II (regio)

Voor meer informatie:

- Een van bovenstaande energiecoöperaties
- Of een van de vertegenwoordigers v/d energiecoöperaties RES regio Arnhem-Nijmegen³:

Irma Corten of Ineke de Jong

irma.corten@rijnenijsselenergie.nl / ineke@wiek-ii.nl (06-42587950 / 06-45736412)

³ De energiecoöperaties in de regio Arnhem-Nijmegen hebben deze twee personen gevraagd hen te vertegenwoordigen in het RES-proces. De vertegenwoordigers doen dit in nauw overleg en samenwerking met de energiecoöperaties.